

גבולות היחידה: דברים ל"א, פסוקים י"ד-ל"

נושא היחידה: נבואה על חטאי העם וכתובת השירה

כתבה: עינת ריינוס

מספר שיעורים: 1

הסבר כללי: היחידה שלנו מספרת על נבואת ה' למשה, שישראל עתידים לחטוא כשיגיעו לארץ. הוא מצווה אותם לכתוב שירה, וגם לשנן אותה, כדי שלא תישכח לעולם.

פתיחה

אנו נמצאים בפרק שמכיל שני "סופים": אנו עומדים ללמוד על הנבואה האחרונה מאת ה' למשה וגם על המצווה האחרונה בתורה. ניתן לשאול את התלמידים: האם אתם רוצים לנחש או לשער מהי הנבואה האחרונה ומהי המצווה האחרונה?

עיון בפסוקים

נרשום על הלוח: י"ד-י"ח: נבואה לאחרית הימים על חטאי העם.

נשים לב כי בפסוקים אלה, בשונה מפרקים קודמים, הקב"ה מדבר ולא משה. ה' מספר למשה ויהושע על הניסיונות הרוחניים שעומדים להיות לעם ישראל לקראת ההתיישבות בארץ. נקרא יחד או בזוגות את הפסוקים, ואחר כך נבקש מהתלמידים להשלים במחברת את מעשי עם ישראל ואת תגובותיו של ה'.

עם ישראל – (פסוק ט"ז) יזנה- ילך אחר אלוהים אחרים ויפר את הברית שכרת עם ה'.
ה' – (פסוק י"ז) יכעס ("חרה אפיי") ולא ישגיח עליהם ("והסתרתי פני מהם"). הגויים ירצו להשמידם ("והיה לאכול"), ויבואו עליהם צרות.
עם ישראל - יהרהר בלבו מדוע באו עליו הצרות.
ה' – (פסוק י"ח) יסתיר את פניו עוד יותר.

איזה ביטוי מופיע בפסוקים פעמיים? - **הסתר פנים**: בפסוק י"ז - "והסתרתני פני מהם", ובפסוק י"ח - "ואנוכי הסתר אסתיר פני".

מהו הסתר פנים? נאזין, ואז נסביר: ביטוי זה מבטא את ההתרחקות של ה' מאתנו ואת החלטתו להשגיח עלינו באופן מוסתר, ללא נסים גלויים.

ננסה לעורר את התלמידים לשאול מדוע ה' מסתיר את פניו **שנית**.

ניתן להבין כי בפעם הראשונה, ה' מסתיר פניו כתגובה להתרחקות של עם ישראל ממנו. אך אחרי שעם ישראל מנסה לחשוב על הסיבה שבגללה באו עליו כל הצרות, ה' שוב מסתיר את פניו, ועוד בהסתר כפול - מדוע?

נאזין לתשובות התלמידים, ואחר כך נציע שתי תשובות אפשריות:

1. על פי פירוש דעת מקרא - ה' פעל כמו **מידה כנגד מידה**: ישראל, למרות שהוזהרו להתרחק מעבודה זרה, בכל זאת חטאו בכך, לכן גם אני אסיר את השגחתי מהם.

2. על פי פירוש הרמב"ן (לפסוק י"ח) - העם הביע חרטה על חטאיו, אך לכלל תשובה מלאה עדיין לא הגיע, משום שלא התוודה וידוי מלא על מעשיו. לכן בא עוד "הסתר פנים" - לא על מנת להוסיף ולהעניש את העם, אלא **כדי לכוונו להתוודות באופן שלם**.

ב'הסתר הפנים' הראשון - העם נענש, ואילו ב'הסתר הפנים' השני - ה' ימנע מהעם לראות את פני הגאולה עד אשר ישלימו, כאמור, את שלבי תשובתם.

הצעה לתלמידים מתקדמים: ניתן לשאול את התלמידים מהו ההבדל בין שני הפירושים, ולתרגל הבנת הבדל.

רצוי להזכיר לתלמידים את פרשת התשובה, שלמדנו בתחילת פרק ל', ובה הבנו כי תהליך התשובה מחייב אותנו לתקן את מעשינו ממקום אמתי ומכל הלב.

פסוקים י"ט-ל'

הצעת פתיחה: תרגיל קצר - נספר לתלמידים (אפשר גם להציג):

ירון חזר הביתה מבית הספר, ואמו שמה לב שהפנים שלו נפולות. כשהתיישבו לאכול ארוחת צהריים, סיפר ירון, שגיל, החבר הכי טוב שלו, עומד לנסוע לאוסטרליה, לשליחות של שנתיים. אימא אמרה לו, שהזמן יעבור, ובע"ה הוא ימצא חברים אחרים, וכשגיל ישוב, הם יחזרו להיות שוב חברים טובים.

ירון לא הסכים ואמר, שהוא לא רוצה לוותר על החברות המיוחדת עם גיל, והוא רוצה לעשות הכול - ממש כל דבר - שיעזור לו לשמור על הקשר אתו גם ממרחק. הם חשבו יחד על רעיונות שונים, ואז אימא הציעה: אולי תקנה לו שעון לחדר? וכך, בכל פעם שהוא יתבונן בו, הוא ייזכר בך.

האם זהו רעיון טוב, לדעתכם? תוכלו להציע רעיונות נוספים? האם זה יצליח, לדעתכם?

נניח לסיפור, ונשוב אליו בהמשך השיעור.

תחילה, נקרא יחד רק את פסוק י"ט:

נעלה שאלות: מהי השירה הזאת? למה צריך לכתוב וללמוד אותה? ולמה היא צריכה לשמש כעדות?

ננסה להעלות תשובות אפשריות.

מהי השירה הזו? רשי: "האזינו" (שמופיעה מיד בסיום הפרק שלנו).
הגמרא, במסכת סנהדרין: "מצווה לאדם שיהא כותב ספר תורה לעצמו" (סנהדרין מ"א, ע"ב).
זוהי המצווה האחרונה המופיעה בתורה. מדוע, לדעתכם, התורה מכונה כך?

נשאל: מה העניין לצוות כעת על כתיבת שירת האזינו או ספר התורה כולו? נאזין לתשובות השונות, ונספר לתלמידים שהתשובה טמונה בהמשך הפסוקים:

פסוקים כ"ב-כ"ג: מתי יזדקקו ישראל לעדות של השירה?

נקרא את הפסוקים יחד, ונסכם:

הפסוקים מתארים מה יקרה לעם מרגע שייכנסו לארץ (לרשום בעזרת חיצים מעבר משלב לשלב):

עם ישראל יגיע לארץ ישראל, יגלה שהיא ארץ טובה, יתרכז בהנאותיו, ישכח את ה' ויפנה לאלוהים אחרים. יבואו עליו צרות, ואז הוא ייזכר בשירה שבה ה' אומר כי הוא ידע שהעם יחטא עוד לפני שהביא אותם אל הארץ.

בנתינת השירה לעם ישראל, ה' כאילו אומר להם מראש, עוד לפני שהם חוטאים: תדעו, אני עכשיו כותב לכם שירה, אתם תגלו אותה אמנם רק בעתיד, אחרי שתחטאו, אך כשתפגשו בה, תבינו שצפיתי מראש את כל מה שיקרה לכם.

פסוקים כ"ג-ל'

בפסוק כ"ג – ה' מחזק את יהושע במילים "חזק ואמץ". היכן נפגשנו עם חיזוק זה קודם? בתחילת הפרק שלנו, משה אומר זאת גם כן ליהושע.
אם כן, מדוע אותו ביטוי מופיע כאן שוב? – אחרי הפסוקים שסיפרו כי ישראל עתידים לחטוא, נדרש לחזק את יהושע שוב, שבכל זאת ימשיך להוביל את העם, למרות שהמצב יהיה קשה.

פסוק כ"ו - מספר לנו היכן מניחים את ספר התורה/ השירה שכתבו.

ומפסוק כ"ז ועד לסיום, משה חוזר ומתרה בעם שלא לסור מדרכי ה'.
נחזור אל הסיפור של ירון. גם הוא, כמו הקב"ה, מחפש אמצעים שונים לשמור על קשר וחיבור
למרות השינוי. העלינו קודם רעיונות שונים (שיחות בסקייפ, מיילים, מתנה שתלווה אותו ועוד)
שוודאי שיכולים לעזור, אך השאלה הגדולה היא: האם הם **יתמידו** בכך? האם היום-יום לא
ישכיח אותם אחד מהשני? האם למרות כל החברה מסביב והעיסוקים הרבים, הם עדיין יהיו
נאמנים לקשר ביניהם? - ירון וגיל כמשל, כמובן, לקשר בין הקב"ה לבינינו.

הצעות להמחשה

בעניין זכירת השירה

מומלץ מאוד לספר לתלמידים או לקרוא איתם מהדף המצורף, את הסיפור על הרב הרצוג,
שהצליח לעורר אצל ילדים ניצולי השואה, את הקשר ליהדות בעזרת אמירת 'קריאת שמע'.
כמו בפרק שלנו, עבורם הייתה 'קריאת שמע' השירה שלא נשכחה, למרות שהיו זמן רב במנזר
נוצרי!

בעניין מצוות כתיבת ספר תורה:

אפשר לציין את המפעלים המבקשים לשתף כל אדם מישראל בכתיבת "אות" בספר התורה –
כמו חב"ד.

קישור לכתבה על הרב רא"ם הכהן, שקיים מצוות כתיבת ספר תורה לעצמו:

<http://www.srugim.co.il/7752-%D7%94%D7%A8%D7%91-%D7%A8%D7%90%D7%9D-%D7%94%D7%9B%D7%94%D7%9F-%D7%94%D7%A9%D7%9C%D7%99%D7%9D-%D7%9B%D7%AA%D7%99%D7%91%D7%AA-%D7%A1%D7%A4%D7%A8-%D7%AA%D7%95%D7%A8%D7%94>

מסרים והפנמה

הקב"ה מתנהג אתנו במידה שבה אנו מתייחסים אליו. עלינו להיזהר שלא להתרחק ממנו, כי
אז גם הוא יסתיר את פניו מאתנו. אנו צריכים לחזק את הקשר עם ה' בעזרת הכלים השונים
שבידינו: מנהגים טובים, המצוות ופעולות שמזכירות לנו את הדרך הטובה.

סיכום

עם ישראל מקבל בפרק שלנו חיזוקים או עוגנים שונים שעליהם יוכל להישען ולהיעזר בהם
לקראת הכניסה לארץ, כמו: כתיבת שירת האזינו/ ספר התורה, מצוות הקהל ומנהיג ירא שמים
שילווה אותם.